

Пише:
Небојша
Кнежић

Торонио, септембар 2009.

Када у Сарајеву акшам падне, кад сунце за брда зађе, казаљке Сахат куле показују тачно поноћ и нигдје више на свијету, ВИЈЕКОВИМА, ни један сат, ни једна ура, ни један звоник вријеме не откуцава „а ла турца“, по лунарном табџату, ал' у Сарајеву, то је било и остало тако. Још кад Гази Хусрев-Бег, с' почетка шеснаестог вијека удари темељ тој својој задужбинској грађевини, сарајевска раја се обашка радовала што више пролазност неће рачунати по изласку, ходу и заласку Сунца већ ће га јасно огледавати на врху торња на коме ће као велико киклопово око дреждати сахат и упућивати их на њихове свакодневне обавезе и ујдурме, аман!

Али радост и неимарска љепота не бијаше за вазда, тако да од стране краља Луја XIV, екскомуницирани, презрени и прогнани француски племић Еуген Савојски, у издајству и лицемјерству милост и потпору војне и друге врсте добија од Аустроугара. Пун бијеса и осветничког жара креће у крваве походе како би ширио туђе државне границе! Попут римскога Нерона 1697 између многих до гола камена спали и град Сарајево. Римљанин је то учинио како би му се коначно пробудила пјесничка инспирација, па кад настану бесмртни стихови, био је убјеђен, на темељу њих ће саградити и помпезнији и бљештавији Рим! Прогнано француско копице је запалило како би заувјек уништило трагове владара са Истока и како би велики огањ бар дјеломице сажегао савјест његове јадне издајничке душе!

Вриједни и вјешти градитељи како обновише град тако поново саградише и Сахат кулу и како ова неби ћораво зјапила без временског компаса, нови и модеран сат донесоше из Лондона двојица трговаца, на воловима и маргарцима. На пут утрошили пола године па кад помножиш са поједеним и попијеним све уз пут сахат му га дође и више него су га платили „поштеним“ лондонским трговцима из највеће фирме те врсте Gilletu и Bland Croydon-u! Само сарајевски беги и аге бијашу плахо задовољни па им и велики бакшиш дадоше, по кућу да бирају а уз њу и башчу, коња, овцу и краву!

*****

И од тада Сахат кула постаде светионик караванима трговаца који своје доба доласка и одласка у град вагаше по казаљкама које су се кретале некако споро ал' сигурно, ма као и Сунце које одједанпут замакне иза крова кућа на околним брдима. А да сахат тачно откуцава пролазност и судбине брину се мувекит који се сваке хефте пео на врх грађевине преко 67 дрвених степеница па вјешто ујдурисао вријеме како ово неби због различитости временског рачунања пореметило равнотежу свакодневног битисања. Постаде она и потреба и понос грађана који су своје свакодневнице обављали много

САХАТ КУЛА

ЈЕЛ' САРАЈ'ВО ГДЈЕ ЈЕ НЕКАД БИЛО

ажурније то јест, без много кашњења и одуговлачења.

*****

Када би стари Лутво, палио чаршијске фењере жижци не зас'јаше прије него овај оком нациља казаљке сата на врху куле а раније се равн'о тако што прсте испружене руке рашири испред очију па ако на длановима не види жуљеве које му нанијеше сјекире и мотике у вакта младих дана, гарант је мракуша и палити му је фитиље.

А била једна стара жена, удова неког Салемаге, Ајкуна се звала која би по вас цијели дан сједила на ћепенуку испред Смајлагине ексеране и гледала у торањ к'о у чудо, гледала казаљке како се мичу. Сједила је тако, мјесецима и годинама па чаршијски голубови на њу навикли и око ногу јој се мотали док би им она из шаке дробила мрве од погаче...А онда касаблије у пролазу сконташе да не морају више вратове кривити већ Ајкуну почеше запиткивати, „који је сахат!“ а она, радосним и свечаним гласом сваком уручивала временско бремене а на чему би јој се многи захваљивали зовући јој кахву или јој слали сахат топле чорбе...

„бил' ме научила на сахат, да га и ја могу препознат', трговац сам и са многим караванима кроз разне чаршије пролазим, многе од њих имају куле са тим чудом а ја од стида никога не питам за вријеме већ га и даље мјерим по сунчеву ходу, де тако ти Дина, научи ме, наградићу те?“ пришапнуо јој је један дан неки трговац.

„хоћу вала, сједи овдје поред мене само један дан, од сабаха до акшама, и научићеш!“ рече му Ајкуна. Трговац се намешколио, чешкао по брадици, па рече. „а може ли шта убрзаније, краће, дуго је то бона!“ „е немере, вријеме се не може ни кратити ни дужити, оно је тако како је, потаман, а ти ако немаш стрпљења и разумјевања, и даље буди слијеп и поред очињег вида“

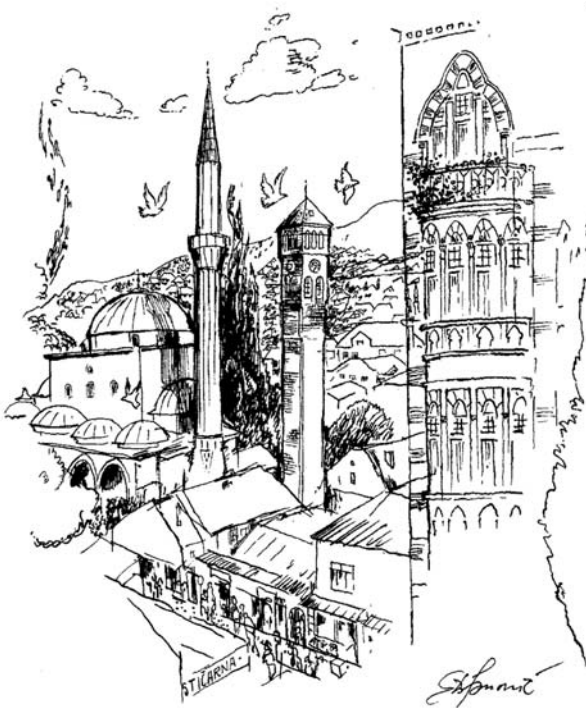
Трговац је погледао, загледао се у сахат на кули па слегнувши раменима потјера своје товарице ка шталама али прије тога се за кесу око паса маши па Ајкуни новчић баца, „хвала и ево ти за кахву а ја ћу и сутра наићи у нека доба па ћу те исто питат', лакше ми је тако, Аллаху иманет!“

*****

Негдје средином шездесетих година прошлог вијека, неко вриједан и паметан казаљке сата Сахат куле позлати и ујдуриса да им механизам боље ради па онда не само разне занатлије, ћевапчије и бурекчије већ и саме сајције а којих је чаршија била пуна и своје сатове почеше штимат' по великим казаљкама Хусрев-Бегова неимарлука. Тек поправљен сахат изнесу испред радње, покажу га мушттерији па веле, „ево сад је у дуре, и на твојем је кол'ко је на ономе горе“ а мушттерија уз наклон одријешу кесу и исплати кол'ко сајција тражи!

*****

А једном ми причала, јели истина или само тужна и лијепа прича једна удова неког ћурџије, ћурџилук као занат изумро па она у радњи почела продавати одјевне керефеке од вјештачког крзна, Бахрета се звала. Ето, и неписмена била па како је онда као таква могла читати Шекспировог, Ромеа и Јулију!? Прича вели, „ономад, прије сто година, биле у Сарајеву двије куће, обје богате, трговачке феле а нафака пристизала и са Истока и са Запада. Али, хмм, главе тих трговачких кућа не волише се и не поштоваше, били терц и изједала их рана мање или веће зараде на разним пословима. Један

трговац имао шћер, осамнаест јој љета, други сина од само двадесет! Дјеца се негдје погледима срела и од тада испред очију ама ништа више не видјеше осим лица једно другог. Заљубише се као голуб и голубица.

Дјевојка нестрпљива, не могаше чекати, повјери се мајци, ова рече оцу а онда је овај затвори у кућни ка(ф)ез! И мјесецима испод доксата и ноћу и дању стајао је несретно заљубљени младић а онда дјевојку премјесте у подрум. Кажу да је личила на утвару, одбијала храну а и воду престала пити! Једну ноћ храбри младић провали у кућу, нађе дјевојку и у нарамку је однесе оцу и мајци. Али сутрадан њен бабо дође по њу и то са џандарским тутмацима! Двоје младих кад чуше да ће дјевојку ипак одвести, кроз башчу побјегоше па у чаршију. Он са себе скину скупе трговачке одоре и замјени их за рите неког просјака а она ферецом прекри лице.

„и шта би даље!?“ нестрпљиво питам јер ни сама Шекспирова љубавна трагедија у себи није имала бољег кувета од ове сарајевске!

„е синко, два су ти ријешења, са неким циганима и циркусанерима за вазда напустише град, а ако није тако е онда се ноћу испеше на Сахат кулу, узеше се за руке и скочише у бездан.

„гледам отворених уста у приповједачицу чудне приче па прогутавши кнеглу у грлу, питам“ а која је истина вјеродостојнија, може ли бити да ипак нису скочили!?”

„тешко, сутрадан су ћилимима и срцадама закрилили ограду Бегове џамије и нико није клањао ни

„џуму-икиндију“ ни „акшам-јацију“, вјерницима речено да се неки прахак уоколо по дворишу просипа, ради баја и жохара па да сутра дођу“

*****

А опет причао ми један дедо, Мухамедага, кад су 45-е Лубурићеве усташе по Марин двору вјешале сарајевске родољубе, вели старина“ ииих, ма сјећам се к'о јуче, Православне цркве и све сарајевске џамије дигле дреку, звона из све силине не престајаху да звоне а на мунарама гласови хоца на сав глас ујкујишу, умук'о град, стало све али цркве и џамије одашиљу гласове да је град још жив и пркосан, бијаше то један од најтужнијих трену у његовој историји. И Тог дана мујезин се попео на Сахат кулу и зауставио казаљке, како би и лош вјакат стао и то је можда било први пут у дугим вјековима да је инсанова рука кренула против природних временских сила!

*****

Једнога сунчаног дана 1988 год, сјећам се јер те ми се године родила кћерка, враћам се са својим пунцем из његовог чаршијског дућана па свратисмо код Хаџибајрића на соган-долму, а онда се написмо ледене воде испред Бегове џамије, Видим, пунац погледа на свој ручни сат, управи поглед према Сахат кули, а онда ујдуриса мале казаљке према оним великим.

*****

Петнаест година касније ја и пуница, враћамо се са Равних Бакија, старог сарајевског гробља са пунчева мезара. Пјешице се спуштамо низ Фалетиће па у ресторану „Пунца“ једемо „царске“ уштипке са киселим млијеком. Пред акшам пролазимо поред Бегове џамије и Сахат куле. Застанем и погледам према „временском оку“ а онда узем ону пунчеву доксу коју сам му скинуо са укочене и хладне руке оног дана кад пресели на ахирет и прецизно поравнам вријеме како би ово и даље било у дуре, по табџату који да свима у вјакат и по заслуги. Загрлим пуницу а затим у оближњој сластичарни попијемо по лимуну.

*****

Мудри и вјешти сат старог Хусрев-Бега прерачунао је својим казаљкама временски вјакат који ми је судбина одредила и тас преваже на једну страну, ону када не можеш попити више од двије чашице најљековитије ракије, када споро идеш, када те жига у крстима док пухне какав леден вјетар, када не смијеш ни баклаву појести а бурека само фртал' киле и не више од пет ћевапа и то без кајмака, и тај рачун које ми испоставише временске казаљке тог вјечног здања на тас баџи цијели гивикт од педесет и кусур „љета“ и ја само стисну зубе и још једном упери поглед ка Сахат кули у чудо и забезекнуто се питајући колико ли ми је још преостало. А онда се сјетим оне старе Ајкуне и њених ријечи, „вријеме се не може ни кратити ни дужити, оно је тако како је, потаман“.